

به جیهانی بوون

ههزاران کەس له شارۆچکەى کۆیستانى «داووس»
کۆبونەوه بۆ ئەوهى به دژى رەوتى له «جیهانى بوون»
نارەزايەتى خۆيان دەريپن.

رەنگه دى بچکۆلهى کۆیستانى «داووس» (١) بۆ
زۆر بهمان نه ناسراو بى، به لām زۆر جار هه والى نارەزايەتى
دەريپنى خەلکانى کمان له هه مبه به جیهانى بوون (٢)
گوئى لیبوو يا خویندۆته وه يا له TV دا بينیومانه به لām
ئایا به جیهانى بوون وه کۆ ئینتەرنیته که خەريکه سەر له
هه موو شوینىک دینىته دهري؟ نا؟ که وابوو به جیهانى
بوون چیهه؟ بۆ به دژى ئەو ریتىپوان دهکەن؟ ئەگەر خەلک
دژايەتى دهکەن بۆ له بهردهوام بوون ناکهوى؟ بىنگومان
لايه نگرانىکى ههيه که ئیستا ئیمه خەريکه به جیهانى
دهبين! ئەو لایه نگرانه کین و بۆچى لایه نگرى لیدهکەن؟
له نووسراوهيه دا ههول دهدهين تا رادهيهک وهلامى ئەو
پرسیارانە بدهينه وه و به راقه کردنى ئەو دياردهيه کارىک
بکهين که خوینەر خۆى يه کلا کاته وه که له گه ل کام لایه ن
و باله. هه رچى بى رەنگه کاتى ئەوه هاتبى که له نىوان
ئەو دوو باله يه کيان هه لىترن. يه که م داگير کردنى
نارەزايەتى خولقيتى نهوت کيشه ئەمريکاييه کان و
دوو هه م دامه زاندى لقى نوئى شهريکهى خۆت له ولاتى
پۆرتۆريکۆدا. ئەو وتاره ههول دهدا له وه هه لىشاردنه دا
رینۆنیستان بکا.

به جیهانى بوون يانى چى؟

بۆ تىگه شتن له مانای دروستى به جیهانى بوون سهره تا

تویکاری هه والیک

جادی

له فارسییه وه: مه حمود شىرزاد
(رۆژ هه لاتى کوردستان)

پیتویسته ناماژه به کی کورت به میژوووه که ی بکه یین، به لّام به هۆی ئه وه که کورته میژوووه کان هه میشه ماندووو که رن سه رتا ناماژه به پیناسه یه کی چری به جیهانی بوون ده که یین. ئانتونی گیدنزی کۆمه لّناس ده لّی: «به جیهانی بوون به ریلایوی پیتوهندی کۆمه لایه تی و ئابورییه له سه رانه ری جیهاندا. له سیستمیکی جیهانیدا، ژبانی خه لک له ره هندی جوړاو جوړه وه ده که ویتته ژیر باندووری ئه و ریکخراوه و ریگه کۆمه لایه تی یانه ی که هه زاران کیلۆمه تر لییان دوورن، له و بارودۆخه دا ده بی جیهان وه ک تاک سیستمیک سه یر بکری. (۳)

له پیتوهندی له گه ل ئه وه دا که ره وتی به جیهانی بوون له که یه وه دهستی پیکردوه، بیروبوچوونی جوړاو جوړه هه به. د. محمه مد حوسین ره فیعی ده یگه رینیتته وه بو ۳۰۰۰ سال له وه پیتش و بو ئه و کاته ی که فیعه ونه کانی میسر و ئه سه که نده ری مه قدوونی بانگه شه ی به جیهانی بوونی حکوومه ته که یان کردوه، به لّام سه رته ای به جیهانی بوون لانی که م به مانا مو دیرنه که ی ده گه ریننه وه بو سالی ۱۹۷۰ ی زاینی که «د. کلاوس شاپ» (۴) هیندیک له به رپرسانی به رپتوه به ری (پایه به رز) ئه و روپای له گوندیکی بچکۆله به شیه ی نافه رمی میوان کرد له سويس. له و کۆبوونه وه یه دا د. شاپ (ده رچووی کولیتی مودیرنییه تی بازرگانییه) بو به رپرسانی به له یه کی ئه و روپا له سه ر په ره پیدانی پیشه سازی و بازرگانی له جیهاندا قسه ی کردو کۆمه لیک ئاسۆی نوئی له بواری دۆزینه وه ی بازاری نویدا ده ستنیشان کرد.

به سه رنج نه دان به پاژه کان پیتویسته بلّین تا ئه مرۆکه ۳۲ سال به سه ر ئه و میژوووه دا تپه ریوه، ۳۲ دانیشتنی سالانه که زۆریه یان له هه مان دبی بچکۆله دا به رپتوه چووه و ئیستاکه داووس بوته ناوه ندیکی گرینگی ئابووری جیهان که هه موو سالییک ده بی هه ر کام له به رپرسانی په له به رزی جیهانی ۱۴ هه زار دۆلار به بۆنه ی وه رگرتنی مافی به شداری کردنی له و کۆبوونه وانه و گوینگرتن له وتاری جوړاو جوړ له بواری به جیهانی بووندا بدن (۵) بو نمونه: (بو ده بی له ئه فریقادا سه رمایه گوزاری بکه یین، سه به رته به داهاتووی بیوتکنولوژی.)

له پیتوهندی له گه ل ئه وه دا چ که سانیک هه ز ده که ن له و کۆبوونه وانه دا به شداری بکه ن ده بی بلّین ته نانه ت ئه گه ر به شیه ی رووکه ش گوئی له هه وئه کانی جیهان بگرن، له

لیستی به شدار بوونی کۆبوونه وه کانداناسیاوانیتیکی زۆرتان به رچاو ده که وی. که سانیتیکی وه ک شای پیتشووی ئیران، خه رازی وه زیری کاروباری ده ره وه ی ئیران. بیل گیتس به رپرستی کۆمپانیای مایکروسۆفت، کوفی عه نان به رپرستی گشتی ریکخراوی نه ته وه یه کگرتوه کان، یاسر عه ره فات به رپرستی ده وئه تی خودموختاری فه له ستین واسلاو هاوول سه رکۆماری چیک، هلموت کۆهل سه رۆک وه زیرانی کۆماری چین، خاوییر سۆلانا سکرته یری گشتی ناتۆ، لی پنگ سه ر کۆماری چین و زۆریه ی سه ر کۆماره کانی ولاتانی دیکه و به رپرستی ریکخراوه گه ره کانی جیهانی وه کو بانکی جیهانی یا WTO و... تاد له مشته رییه هه میشه یه کانی ئه و کۆبوونه وانه ن.

دوای ئه و کورته میژوووه ره نگه باشتر بتوانین له مانای به جیهانی بوون بگه یین، به جیهانی بوون به مانای پیکه یتانی بان نه ته وایه تییه کانه. له روانگه ی ئابورییه وه له ره وتی به جیهانی بووندا شه ریکه گه لی گه وره له ناوچه ی دامه زانیان. جیا ده بنه وه و به ره هه مه کانی خو یان له ته وای دنیا دا به ره هم دین و ده یفرۆشن. بو وینه کۆمپانیای ئۆتۆمبیل سازی فۆرد سه رته له ئه مریکا وه کارخرا و یه که م ئۆتۆمبیلی خو ی به ره هم هینا به لّام ئه مرۆ به شه جوړاو جوړه کانی فۆرد مۆدیلی سکۆرت له ولاتانی وه ک ئالمان، سوید، نورویتز، دانمارک، نه مسا، ژاپۆن، سوئیس، ئیتالیا، هولهند، بلژیک، ئه مریکا، کانادا، ئینگلیس و فه رانسه دا دروست ده کری و به ره همی کۆتایی له ئسپانیادا مونتاژ ده کری و له سه راسه ری دنیا شدا ده فرۆشری و وه ک نمونه یه کی دیکه پیتویسته بزانی که زیاتر له نیوه ی کرێکارانی شه ریکه ی ئه مریکایی جنرال موتورز له ده ره وه ی ئه مریکادا خه ریکه کارکردن و به لّام کۆمپانیای ئۆتۆمبیل سازی ئیسۆز و (به هۆی هه لاتن له گیروگرفته کانی گومرگ) ئۆتۆمبیله کانی به مه به ستی فرۆشتن له بازاره کانی ئه مریکا له نیو خو ی ئه و ولاته دا به ره هم دین.

هه لّبه ت ده بی ئه وه بزانی که به جیهانی بوون ته نیا ره هه نده ئابورییه کان ناگرته وه. به جیهانی بوون ده کری له روانگه ی سیاسی و کولتوریش هه وه خو یتندنه وه ی له سه ر بکری. ریکخراوه ناده وئه تییه کان (وه کو ریکخراوی نه ته وه یه کگرتوه کان) ئیستاکه به بی

سەرئىچىدا بە ياسا و رېسا سنووربىيەكان، لە كاروبارى جۆراوجۆرى سياسيدا بەشدارى دەكەن، يا رايلىكەگەلى پۆستى، تەلەفونى و پېتوئەندى بەبى سرنج بەوى كە لە چ ولايتىدا كاردەكەن خويان لەگەل رايلىكەگەلى پۆستى و تەلەفونى دىكەى دنيا رىك دەخەن. لە ھەمان كاتدا رايلىكەگەلى دىكە جىھانى دەبىن كە ھەنگاوتىك لە بىرۆكەى بەجىھانى بوونى كامل نىزىكتەر بوونەتەو. وەكو يەكئىتى ئەوروپا يا يەكئىتى ئەوتى «OPK» ئەو يەكئىتىيە بان ئەتەوئىيە بە دروشمى ئەوى كە ئامانج گرىنگترە لە سنوورە سياسى و نەرىتىيەكان لە بوارى كارى خوياندا گۆرانكارى قوول و شوين دانەريان پىكەئىناو، نموونەيەك لەو گۆرانكارىيانە لە بەشى دواييدا باسى دەكەين.

قازانجى بەجىھانى بوون چىيە؟

بەلام قازانجى بەجىھانى بوون چىيە؟ وەلامەكەى زۆر سادەيە. لە بوارى ئابورىدا پارەو لە بوارى سياسيدا، ھىز و دەسلالت.

بۆ باشتر تىگەشتن لە قازانجى ئابورى بەجىھانى بوون، وازان ئىتو بەرپرسىيارەتى بەرپوئەردى كارخانەيەكتان لەسەر شانە، ئەوى كە كارخانەكەى ئىتو چ شتىك بەرھەم دىنەى گرنگ نىيە، بەلام لەبەر ئەوى كە ئەمرو ھەمووان چا و لە TV دەكەن. رەنگە باشتر وىن كە ئىتو بەرھەمەئىنى TV بن. ئىتو لە ژاپوندا دەستتان بە بەرھەمەئىنانى TV كروو بەلام ئىستا لەو ولاتەدا كەس نەماو كە TV نەبى و لەھەمان كاتىشدا گەورە ھىزە ئىلكترۆنىكىيەكان ئىزنى ئەوتەن پى نادەن بچنە نا و بازارە تىبىيەكانى ژاپون. لىرەو پىتوبستىتان بەوئەيە كە بۆ بردنە سەرتى فرۆشى خوتان بازارى نوئ بدۆزنەو و چ بازارىكىش باشترە لە ولايتىكى لە حالى گەشەى وەك ئىران؟

سەرەتا بۆ ھەلسەنگاندنى بازار ۱۰۰۰ دەزگا TV دەھىننە ئىران و بە باشى دەفرۆشئى، بەلام ھەر چۆنىتەك بى، ئىتو بەشوين لانى زۆرى قازانجدا دەگەرئىن، باشترىن شىواز بۆ گەيشتن بە زۆرترىن قازانج ھىنان خوارى نىرەكانە. بەو مەبەستە بپار دەدەن كە حەق دەستىكى كەمتر بەن بە كرئىكاران بەلام لە ژاپوندا يەكئىتىيە كرئىكارىيەكان ئىزنى ئەو كارەتان پى نادەن «لەلایەكى

دىكەو لە جەستەى TV يەكەمى ئىتو لە پلاستىك كەلئىكى زۆر وەرگىراو، بەلام بەھوى ئەو كە لە ژاپوندا پىشەسازى نەوت و پىرۆشىمىيەكى ئەوتو نىيە، نىرە پلاستىك لەو ولاتەدا لەسەرتىيە لە ھەمان كاتىشدا نىرە گومركى ھاوردەى پلاستىك بۆ ژاپون زۆر لەسەرتىيە و دەلەت دەبەھەوئى پىش بەچوونە دەرى پارەى ژاپون بگرئى.

لىرەدايە كە رىگە چارەبەكى زىپىنتان بۆ ھىنانە خوارى نىرە بەرھەمەئىنان (لە مووچەى كرئىكارانەو بەرگە تا مەوادى سەرەتايى) و سانتر و كەم نىرەتر كرىن ھەلگرتن و گوازتنەوئى TV بىيەكانتان تا ئىران بە مېشك دەگا: بەجىھانى بوون!

لە يەكەمىن ھەنگاودا ھىلى بەرھەمەئىنانى خوتان لە ژاپونەو بۆ ولايتىكى وەك «نىپال» دەگوازنەو. نىپال لە ئىران نىزىكتەر (ئەوئەش يانى پارەى ھەلگرتن و گوازتنەوئەتان كەمتر دەچى: قازانجى زياتر) و لە ھەمان كاتىشدا ئەو ولاتە ھىچ يەكئىتىيەكى كرئىكارى تىدا نىيە، لە ولاتى نىپال ۱۰/۱ حەق دەستى كرئىكارىكى ژاپونى بەسە بۆ ئەوى رۆژانە ھەزاران كرئىكار لەبەر دەرگای كارخانەكەتان رىز بىستەن.

بەلام چوونە سەرتى داھاتى ئىتو تەنيا پەيوەست نىيە بەو بابەتانەو. لە چوارچىوئەى سياسى نىپالدا حكوومەتىكى بەھىز نايىندرى و ھىچ چەشنە ياسا و رىسايەكى ھاوردەو ھەناردەبەكى تايبەت لەو ولاتەدا بوونى نىيە كە وابو ئىتو بۆ ھىنانى پلاستىك-نىش پىتوبست ناكا پارەى گومرگ بەن. سەير كەن، بەرزبوونەوئى قازانجى ھىشتان درىژەى ھەيە، چونكە لە ولاتانى پىشكەوتوودا تا داھاتتەن زياتر بى دەبى مالىياتىكى زياتر بەن. يانى ئىستاكە ئىتو دوو كارخانەتان (يەك لە ژاپون و ئەوى تىران لە نىپال) ھەيە دەتوانن قازانجەكانىيان بەسەر ھەردوو كارخانەكەدا داھەش بكەن، بەو شىوئە دەتوانن مالىياتىكى كەمتر بەن لەرستىدا بۆ بەجىھانى بوونى زياتر دەتوانن ھىدى ھىدى لە فكرى بنىاتنانى كۆمەلئىك شەرىكەى ژىر كۆبى داين كە بۆ وئەنە لە ولاتى تونىس پلاستىك بەرھەم بىن. لەوى كە خودى ئىتو كرپارى بەرھەمەكانى ئەو شەرىكە پەراوتىزىيانەن قازانج دەرىبەكەى گارانئى دەكرئى و پارەى ئىتوئەش بە جىگەى ئەوى بچىتە ناو گىرفانى

رېتیکراویټیکي دیکه وه، به شهريکه به کی گه بشتووه که له ټاکامدا خوتان خاوه نه که یېن. ټیستا که خومان به جیهانی ده بېن ده توانېن به سانایي له وه ټیبگه یېن که بۆچی داها تي یه که ساله ی جیټرال موتورزی ټمريکايي زیاتر له کویي به رهه مهیتانی (ناخالصی ملی) ولاتانی تایله ند، پاکستان و ټورو گوټه یه. به لآم ټیستا ش هه نگاو گه لټیکي دیکه له رېنگه دان.

هر ټیستا که سانیکي دیکه ش خه ریکه خویندنه وه ی ټه و بابه ته ن که و ابو رهنکه کارخانه گه لټیکي دیکه له تایله ند، پؤلونیا، نازهریاجان و فه نلاند دامه زراين و خه ریکي ناردنی TV بۆ ټیران بن. ټه و کاسانه (وهک ټیوه) حازرن بۆ به ده سه تهیتانی بازاری ټیران رۆژ له رۆژ زیاتر نرخي ته له فیزیونه کانیان دابه زین ټه وه ش یانی دابه زینی قازانج. بۆ سه رکه و تن به سه ر ټه و گرفته دا باشته ر بچنه ناو قوناعیټیکي دیکه ی جیهانی سازی: ټیکه لآو کردنی شه ریکه کان و پټیکهیتانی یه کیتی گه لی به رهه مهیتنه ران.

له و پرۆسه یه دا، به جیگه ی رکه به رایه تی له سه ر به شی فروش له بازاردا له رېگه ی هیتانه خواری نرخه کان له گه ل به رپرسانی شه ریکه کانی دیکه رټیکه ون له و رټیکه و تنه دا شه ریکه به رهه مهیتنه رکان به دیاری کردنی نرخیک و دابه شکردنی بازار له نیوان خو باندا پیش به هه زاران بوونی رکه به رانه ی به رهه مه کانیان ده گرن.

عه یبه کانی به جیهانی بوون چین؟

به لآم له هه و الله که دا ها تبسو که هه زاران که س به دژی ټه و روه ته ناره زایه تیان ده رپرپوه. سه یر نیه؟ به راستی چ ټیرادیټیکي هه یه ټیوه له به رهه مهیتنیټیکي ناوچه ییبه وه بېن به به رهه مهیتنیټیکي جیهانی؟ چ ټیرادیټیکي هه یه ټیوه له شوټنیټیک به رهه م بټن که هه رزانتره؟ وه لآم ساده یه: هېچ ټیرادیټیکي نییبه به لآم به مه رجیک ټیوه خاوه نی لانی که م کارخانه یه ک پاره ی پټیوسټ بۆ هه نارده ی به رهه م و پاره ی پټیوسټ بۆ بنیساتنانی گه لی دیکه له ولاتانی جوړاوجوړدا!

نارازییبه کان له هه مبه ر رهه ند گه لټیکي جوړاوجوړه و له به جیهانی بوون نارازین. له رهه ندیټیکي ټابوورییبه وه له سه ر ټه و باوه رهن که به جیهانی کردن پیشه بچووه کان له ناو ده با. وایدابنټن که هه ر ټه م رۆ مه کدونالدي

ټه مريکايي ټیزنی پټبدری هه مبرگره یه ک دؤلارییبه به ناوبانگه کانی خو ی له جوانترین و ته یارترین و پر سه رمایه ترین رټیستورانه کانی ټیراندا بفرۆشی ټه گه ر ټیوه له تاران ساندویچ فرۆشیټیکي جیکه و ته تان به رټیوه بردبا چیتان ده کرد؟ یا ته نانه ت وای دانټن هه مان کارخانه ی TV سازییبه فره ره گه زیه که تان هه با. ټه گه ر بارودوخ و مه رجه کانی رکه به رکانتان قبوول نه ده کرد، یه کټیټیه گه و ره تره کان به هیتانه خواریټی نرخه کانی خو یان ټیوه یان ناچار به زه ره رکردن ده دا. بۆ شه ریکه یه کی وه ک ټیکسون (شه ریکه ی ته بلیغاتی ټه مريکايي) که داها تي سالانه ی زیاتر له ۱۳۷ میلیار دؤلاره. زؤر ټاسانه که شه ریکه ی ته نانه ت فره ره گه زی ټیوه له بازنه ی رکه به ری ده رهاوټیټی، یا ته نانه ت گه ر حه زی لی بی، به کرینی شه ریکه که ی ټیوه، شه ریکه یه کی دیکه به شه ریکه تانی خو یه وه زیاد بکا.

له روانگه ی سیاسییبه وه، نه یارانی به جیهانی بوون به لگه دټننه وه که سه رمایه دارانی گه و ره ی جیهان (به تاییه ت ټه مريکا) له رېگه ی په ره پټدانی دیموکراسی له مؤدیلی ټه مريکايي یه که می هه و ل ده دا له ولاتانی دیکه دا پروپاگهنده بۆ نازادی بکا، به لآم ټه و نازادییبه جیاوازی له گه ل دادپه روه ریدا هه یه. ټه و نازادییبه به مانای نازادی هاورده و هه نارده، نازادی سه رمایه گوزاری و نازادی پروپاگهنده کردنه. له و نازادییبه دا ټیوه ټه و مافه تان هه یه حیزی دلخوازی خوتان هه لټیټرن، به لآم سه رمایه دارانیش ټه و مافه یان هه یه کؤمه لټیک وټیستگه ی هه و الله ده ری دامه زریتن و پروپاگهنده یه کی به هیتز بۆ کؤکردنه وه و ټاراسته کردن به بیرورای گشتی وه رټیخن له و نازادییبه دا ټیوه ټه و مافه تان هه یه له هه ر ولاتنیټیکي دنیا دا هه ر جوړه شتومه کټیکي ده تانه ه وټی به رهه می بټن و به هه ر نرخیکیش که ده تانه ه وټی بیفرۆشن، ته نیا به و مه رجه ی که بۆ ټه و کاره پاره ی پټیوسټیان هه بېن. له ټاکامدا و له و جوړه نازادییبه دا کریار مافی ټه و ده ی هه یه حه زی له هه ر شتیټیک بی هه لټیټری و بیکری، به و مه رجه ی که پاره ی پټیوسټی بۆ ټه و نرخه ی که فرۆشیار داوای ده کا هه بی.

ره خنه یه کی دیکه رووی له لایه نی کولتووری و راگه یه نیی به جیهانی بوونه. ټه و ره خنه گرانه له سه ر ټه و باوه رهن که خوړناواییه کان نووسینگه کانی هه و الله دریان خستوټه ژیر چنگی خو یان و ټه و نووسینگانه ش به هه ر

شپوه بهک که بیانیه وی بیروپای گشتی دهستکاری دهکهن. بۆ وینه له جهنگی کۆزۆقۆدا رۆژانه ههوالی کۆژرانی دهیان موسلمان به دهستی سربهکان بلاو ده بۆوه و ولاتانی باکوور (به مانای ولاتانی پیشهیی که له بهرامبهردا ولاتانی باشوور نیوه پیشهیی) به گۆیرهی ئه وه ههوالانه هپرشیان کرده سهر بلگراد و حکومهتی سوسیالیستی ئه وه ولاتهیان گۆری و دواتر به دهست به سهرداگرتنی پیشه سازیه گهورهکانی ئه وه ولاته، بازارتیکی گهورهیان بۆ به ره مهیتان پیکهینا. (٦)

دواتر به گۆیرهی راپۆرتی لیکۆله رانهی دادگای سزای نیو نه ته وهیی له کۆزۆق ٢١٠٨ جهسته که به شپوهی تاکه که سی کۆژرابوون دۆزرا به وه و ئه مه له حالیکدا بوو که تهرمی سهدان سیرب-یشیان دۆزیه وه.

ئه نجام

بهلام ئیمه له و نیوه دا چ ئه رکیکمان ده که ویتته سهر شان؟ ئه گهر له و که سانهن که پاره ی پیتوستیان بۆ بنیاتنانی کارخانه گهلی فره په گهزی ههیه و ته نیا له بییری داها تی تاکه که سیدان وهلام زۆر سانایه؛ به دلنیا یییه وه پیتس نیازتان پیده که بن ههر له ئیستا وه تیکه له به کاروانی به جیهانی بوون بن، به لام ئه گهر ئیوش وه کو ئیمه پاره ی ئه وه کاره تان نییه مه سه له که ئالۆزتره.

له روانگهی هیندی که سه وه: ره وتی به جیهان بوون هه لئار دنیک نییه، به لکو واقعیه تیکه به و مانایه چ بمانه وهی و چ نه مانه وهی ناچارین به جیهانی بین. له دۆخی ئیستای جیهاندا- به هوی گوشاری به هیزی ولاتانی باکوور، ئه وه ولاتانه ی که بیانیه وی له بهرامبه ر به جیهانی بووندا خۆراگری و به ره ره کانی بکه ن ده که ونه په راویزه وه.

له و بارودۆخه دا یا جیهان سه ره له نوی بیسته وه دوو جه مسهر و ولاتانی باشوور به قبوول کردنی په راویز بوونی و له ئاکامدا به جیمان له کاروانی سیاسهت و بازرگانی جیهانی، به جیهانی بوون پهت بکه نه وه یا به قبوول کردنی پرۆسه ی به جیهانی بوون و به گیره ی ئه وه یاسایانه ی که له لایهن ولاتانی باکووره وه ها ته وته ئاراهه ده چنه نیو کایه کانه وه. له و دۆخه هیچ گومانیک له وه دا نییه که ولاتانی باشوور له کولتوو رو ئابوو ری ولاتانی باکووردا ده وتینه وه وه ده بنه ولاتانی هه ژار به کارهینه ر.

هه لبهت په نگه رینگه چاره یه کی سه ته مه مبهش بوونی هه بهی که له و ولاتانی باشوور به کۆتایی هینان به دوژمنایه تی نه ته وهیی که به شپوه یه کی گومانای رۆژانه له په ره گرتن دایه، یه کتری بگرن و به که لک وه رگرتن له پاوان کردنی سه رچاوه سروشتیه کان (با ئه وه بزانی که زۆریه ی هه ره زۆری که رسته ی خاوی دنیا له ولاتانی باشووردا هه لکه وه ته وه) ولاتانی باکوور ناچار بکه ن ئاستی یاسا و ریساکانی ئه وه یارییه تا راده یه ک دابه زینن. له وه ی که سیاسه تی ولاتانی باکوور روونه (جیهانی کردنی به جیهانی) ئه وه ی که جیهان له داها ته ودا به ره و کوی ده چی، پیتوسته به ئامانجی سیاسه توان و ریه رانی ولاتانی باشوور و له هه مان کاتیشدا په یوه سه ته به و گوشارانه وه که که سانی و بنیاته سه ره به خۆکان ده یخه نه سه ره مه عادلاتی جیهانی.

١- Davos دئ بچکۆله یه که له خۆره لاتی سوئیس

٢- GLobulization

٣- گیدنز- ئانتونی- وه رگپران مه نوو چتری سه بووری -

(مبانی جامعه شناسی) ص ٧٨٠

٤- Klaus schwab

٥- د. محمهد هوسینی ره فیعی- ان سوی جیهانی سازی، ص

٤٧.

٦- حوسین عادل، جیگری ئابوو ری وه زیری کاروباری ده ره وه

و به ررسی پیتسووی بانکی ناوه ندی- رۆژنامه ی فتح ١٨ / ١٣ /

١٣٧٨.

سه رچاوه:

www.jadi.net